

SERES ATTILA: A MAGYAR FORRADALOM OROSZ VETERÁNJA

Mihail Molosztvov, szovjet „disszidens” vázlatos portréja két magyar diplomáciai jelentés tükrében

A magyar forradalom fénye a Kreml árnyékából

A rendszerváltást követő három évtizedben örvendetes módon gyarapodott a tudásunk arról, hogy az 1956. évi magyar forradalom milyen hatást gyakorolt a nyugat-európai „kapitalista államok” belpolitikai és társadalmi életére, hogyan fogadta azt a kelet-európai „népi demokratikus” országok politikai vezetése és közvéleménye. A magyar forradalom angliai, olaszországi, franciaországi, NSZK-beli, lengyelországi, csehszlovákiai vagy romániai visszhangjának tudományos feldolgozásáról monográfiák, tanulmánykötetek és forrástárak tucatjai gondoskodtak.

Nyugodtan mondhatjuk, ehhez képest az a kérdés, hogy a Szovjetunió lakosai, az egyszerű szovjet állampolgárok, az „átlagemberek” hogyan viszonyultak a Magyarországon zajló eseményekhez a forradalom és a kádári konszolidáció éveiben, hogyan érintette az egyének vagy kisközösségek sorsát, egzisztenciáját, személyes és közösségi perspektíváit, az a forradalmat és annak utótörténetét „tarkító” fehér foltok legnagyobbika. Erről szinte semmit nem tudunk, ilyen tekintetben, érthető módon, csak a kárpátaljai magyarság számít kivételnek, amely az etnikai, kulturális, rokoni kötődései, illetve a határ közelsége miatt maga is közvetlenül érintettnek számított, és a Szovjetunió belső területein élő szovjet állampolgárokhoz képest jóval érzékenyebben reagált a Magyarországról „áthallatszó” hírekre, folyamatokra. Mindazonáltal akár alapos történelmi ismeretek nélkül is feltételezhető, hogy a rendszer által elnyomott különféle nemzetiségi, társadalmi és vallási entitások nem fogadták el a szovjet politikai vezetésnek a magyar forradalomra vonatkozó, hivatalos és a társadalmi közbeszédben kizárólagosan szalonképesnek minősülő narratíváját, miszerint az a nyugati imperialista ügynökök által provokált, a magyar társadalom egészének támogatását nélkülöző, „fasiszta csöcselék” „ellenforradalmi zendülése” lett volna. Az orosz társadalomtörténelmi terminológia – egyfajta gyűjtőfogalomként – „disszidenseknek” nevezi azokat a főleg értelmiségi háttérű politikai ellenzégeket, „másként gondolkodókat”, aktivistákat, akik szavakban vagy tettekkel, nyíltan vagy burkoltan szembehelyezkedtek a szovjet kommunista rezsimmel, függetlenül attól, hogy valóban disszidáltak-e, vagyis elhagyták-e a Szovjetunió területét.

A moszkvai magyar nagykövetség két, 1990. évi keltezésű jelentésének közreadásával egy ilyen orosz ellenzéki értelmiségi, Mihail Mihajlovics Molosztvov személyére szeretnénk felhívni a figyelmet. A rendkívüli források közlése előtt Molosztvov rövid biográfiáját olvashatják.

Mihail Mihajlovics Molosztvov

Molosztvov 1934. február 18-án született Leningrádban egy ősi, a nemesi gyökereit a 15. századig visszavezető, orosz családban. A Molosztvovok a 19. században jelentős földbirtokokkal rendelkeztek a kazanyi kormányzóságban. Mihail felmenői

közül sokan a cári kormányzatokban teljesítettek szolgálatot hivatalnokokként, katonatiszteként, a vagyonukat, az előmenetelüket és az egzisztenciájukat a cári rendszernek köszönhették. Így nem csoda, hogy a bolsevikok 1917. évi hatalomra jutása és későbbi hatalomgyakorlásával szemben Molosztvov családja ellenszenvvel viseltetett. Az attitűdjét és a cselekvési lehetőségeit nyilván a későbbiekben is meghatározta, hogy a nagybátyja, Szvjatoszlav Vlagyimirovics Asztafjev és mindkét szülője, Alekszandra Pavlovna Molosztvova és Mihail Vlagyimirovics Molosztvov is színész volt, így a családja imponálóan széles kapcsolatrendszerrel rendelkezett értelmiségi és művész körökben. 1935-ben, a Szergej Kirov, leningrádi pártvezető 1934. december 1-jei meggyilkolását követő tömeges megtorlások (az 1935. januári–februári úgynevezett „Kirov-hullám”) részeként az akkor még egyéves Mihailt és családját kitelepítették a Volga-mellékre. Egy ideig Rzszevben és Szaratovban éltek, majd a náci Németország Szovjetunió elleni támadása után, más megbízhatatlan „rendszerellenes elemekkel” együtt Kazahsztánba és Szibériába (Omszkba) száműzték őket.

Az általános iskolát 1952-ben Omszkban fejezte be. Ezután felvették a Leningrádi Állami Egyetem Filozófiai Szakára, így visszatérhetett a szülővárosába. Az egyetemi évei végén, „érett fiatalként” kezdett megmutatkozni a családjától örökölt rendszerkritikai, ellenzéki attitűdje. Ugyancsak a leningrádi tanulmányai utolsó évében, 1956 végén, 1957 elején írta meg első, *Status quo* címet viselő, jelentős részben a magyar forradalom által ihletett kritikai esszéjét, amelyben erős bírálatot fogalmazott meg a szovjet társadalmi-politikai berendezkedéssel szemben. A tanulmány legfontosabb konklúziói közé tartozott a politikai döntéshozatal és általában a közélet transzparenciájának a megteremtése, Sztálin „cinkosainak” a jogi elszámoltatása, a sztálini terror áldozatainak rehabilitálása, és ezzel összefüggésben a regnáló pártvezetés garanciáinak a követelése arra nézve, hogy Berija és társai nem térnek vissza a hatalomba. Molosztvov az egyetemi barátaival, Leontyij Garanyinnal, Jevgenyij Kozlovval és Nyikolaj Szolohinnal létrehozta egy hallgatói fórumot abból a célból, hogy a társadalomfilozófiai írásaikat, többek között a *Status quot*, és a politikai, társadalmi élet feszítő kérdéseit annak keretében vitassák meg. Ennek a vitakörnek a vezetője Molosztvov lett.

Venyiamin Joffe (1938–2002), ugyancsak „disszidens” szovjet gondolkodó, történész, publicista, az 1980-as évek elején úgy emlékezett vissza, hogy Molosztvov semmilyen (politikai) szervező tevékenységgel nem foglalkozott, az általa leírtak teljes egészében a filozófiai, társadalomtudományi kutatásai szempontjából értelmezhetők, s semmi nem utal arra, hogy Molosztvov és társai ki akartak volna lépni a tudományos diskurzus által megszabott keretek közül. Noha a társadalom demokratizálásáról vallott nézetei miatt az egyetemi vezetés különféle retorziókat foganatosított vele szemben, megfosztották az állami ösztöndíjától, és megtiltották számára, hogy az aspirantúrára jelentkezzen, azt még megengedték neki, hogy a Leningrádi Egyetem az alma matere legyen, 1957-ben lediplomázhatott.

A forradalmi teóriát forradalmi gyakorlattá fejlesztő hatalom azonban Mo-

losztvovék szellemi, intellektuális aktivitását politikai támadásként értelmezte. A szovjet belügyi szervek úgy értékelték a később nyilvánosságra került *Status quot*, mint egy programadó szovjetellenes nyilatkozatot, és azzal vádolták meg őt, hogy a köréhez tartozó értelmiségiekkel együtt szovjetellenes szervezet létrehozásán munkálkodnak. 1958. július 25-én őt és társait letartóztatták, s először őt, majd hét év kényszermunkára ítélték, amit Vorkutában, majd Mordóviában kellett letöltenie.

1965-ben szabadult, de a munkatáborokban elszenvedett fizikai és lelki megpróbáltatások az egészségét is próbára tették, tuberkulózist kapott, így 1966–1967-ben gyógykezelésre szorult. Gyógyulását követően egészen 1983-ig falusi általános iskolákban helyezkedett el, német nyelvet, és amikor engedték, történelmet tanított Karéliában, Novgorod, Pszkov és Omszk megyékben, vagyis afféle vándortanítóként, a feleségével és két lányával rótt a Szovjetunió legkülönbözőbb vidékeit. 1983-ban a családjával Kalinyin (ma: Tver) megyében telepedett le, ahol eleinte ugyancsak iskolai tanítóként dolgozott, majd még később, teljesen a perifériára kényszerítve, postásként kereste a kenyerét. Mindeközben végig tartotta a kapcsolatot a szintén lágeretekbe zárt társaival, az illegalitásban működő ellenzéki mozgalmak képviselőivel, rendszeresen publikált különféle szamizdatkiadványokban, külföldi lapokban és kötetekben, s az írásait a Szabad Európa Rádióban is gyakran felolvasták.

1988-ban, harminc évvel a vele szemben meghozott ítéletet követően, rehabilitálták. Az oroszországi rendszerváltás idején aktívan kivette a részét a *Memorial* nevű, és többnyire a szovjet kommunista rendszer „tradicionális” ellenzékét tömörítő jogvédő szervezet létrehozásából. 1990–1993-ban orosz népképviselő, a Borisz Jelcin elnök mellett álló Radikális Demokraták frakció színeiben a Legfelső Tanács tagja, majd 1993–1995-ben az Állami Duma képviselője volt. Politikai pályafutásának és képviselőségének említésre méltó mozzanata volt ebben az időszakban az úgynevezett „bugyonnovszki túsdrámában” játszott szerepe. 1995. június 14–19. között tagja volt a Szergej Kovaljov vezette, s döntően a Duma képviselőiből álló, hétfős csoportnak, amely felajánlotta a saját személyét a túsok helyett a terroristaalakulat parancsnokának, Samil Baszajevnek. A csoport tagjai parlamenterként igyekeztek közvetíteni a terroristák és az orosz kormány között, s végül érdemi szerepet játszottak a két fél közötti megállapodás tető alá hozásában. 1995 után Molosztvov visszavonult a politikától, Szentpéterváron élt, publikációkat írt. Szülővárosában hunyt el 2003. április 21-én.

A források

1.

Györke Sándor moszkvai nagykövet jelentése Jeszenszky Géza külügyminiszternek az 1956. évi magyar forradalom 1990. októberi moszkvai megemlékezéseiről Moszkva, 1990. október 25.

Gépelte, eredeti, MNL OL, XIX-J-1-j, 1990, 73. doboz, 003317/1990. sz.

Magyar Köztársaság Nagykövetsége
195/Szt./1990.

Készült: 3 példányban

Központ: 2 példány

Nagykövetség: 1 példány

Készítette: Németh János

Gépelte: GA

Szigorúan titkos!

Érvényes visszavonásig!

Moszkva, 1990. október 25.

Tárgy: Moszkvai megemlékezés

az 1956-os forradalom évfordulójáról

Jeszenszky Géza úr külügyminiszter

Budapest

A Szovjetunióban 1956 októberétől 1989-ig egyértelműen a magyar forradalmat és szabadságharcot megbélyegző propaganda érvényesült. 1989 januárjától a szovjet közvélemény a hellyel-közzel megjelent magyarországi tudósításokból értesülhetett arról, hogy hazánkban gyökeresen megváltozott a szovjet propaganda szerint azelőtt ellenforradalom, újabban egyszerűen 56-os események értékelése.

A szovjet közvéleményben azonban mindmáig nem alakult ki reális kép a magyar nép szabadságharcáról, a szovjet katonai beavatkozásról. Az afganisztáni kivonulás és különösen a tbiliszi véres események, majd az 1968-as csehszlovákiai beavatkozás elítélése óta a közvélemény egyértelműen ellenzi katonai erő alkalmazását, s fiainak más országokba küldését (legyen szó akár csak a Szovjetunió más köztársaságáról is).

A szovjet csapatok magyarországi szerepét mégis sokan úgy ítélik meg, hogy a testvérgyilkos polgárháborút akadályozták meg. A közvéleményben ma is él a korabeli propaganda hamisítása, amely az „ellenforradalmi terror áldozatainak” számát több tízezerre tette.

A szovjet propaganda 1956 után olyan hatásos agymosást végzett, hogy a magyar forradalomnak, szemben például a prágai tavasszal, az ellenzéki értelmiségi körökben sem alakulhatott ki számottevő szimpatizáns tábora. Ez minden bizonnyal közrejátszik abban, hogy a Szovjetunió Legfelső Tanácsa nem siet megválaszolni az Országgyűlés felhívását, és elítélni a szovjet csapatok magyarországi bevetését.

A központi szovjet sajtó és tömegtájékoztatási eszközök rendkívül visszafogottan emlékeztek meg a forradalom és a szabadságharc, valamint a köztársaság kikiáltásának évfordulójáról. Október 23-án este a szovjet televízió a *Vrémjában* Jevgenyij Sirokov egyperces budapesti tudósítását sugározta. Ebben elmondta, hogy a magyarok értékelése szerint 1956-ban nem volt ellenforradalom. A népfelkelés a sztálinizmus megdöntését, a szocializmus megújítását célozta. Szerinte viszont a szovjet katonák internacionalista küldetésük tudatában harcoltak, a magyar kormány felkérésére a néphatalmat védték meg, s ebben áldozataik száma mintegy 25 ezer fő volt. A szovjet televízió éjszakai híradó műsorában ugyancsak Sirokov tudósításában ismertette a budapesti megemlékezéseket és arról is tájékoztatott, hogy a nem hivatalosan Budapesten tartózkodó V[ytautas] Landsbergis, a Litván Legfelső Tanács elnöke is megkoszorúzta a 301-es parcella sírjait.

Az *Eho Moszkvi* független rádióadó az évforduló alkalmából interjút készített M. M. Malasztvov [!] orosz parlamenti képviselővel. M. M. Malasztvov 1956-ban leningrádi egyetemista volt, s azon kisszámú szimpatizánsok közé tartozik, akit a magyar nép ügye iránt kinyilvánított szolidaritásáért börtönbe zártak. Az elmúlt évben rehabilitálták, s azóta választották be az orosz parlamentbe is. Malasztvov nyilatkozatában elmondta, hogy „a szovjet parlament már szégyenli [!] ellenforradalomnak nevezni az 56-os eseményeket, de ma még nem meri vállalni saját hadserege bevetésének elítélését”.

A reggeli központi napilapok közül egyedül a 24-i *Pravda* közölt budapesti tudósítója tollából rövid anyagot. V[iktor] Geraszimov „1956 eseményeihez...” című írását a lap keretes hírben együtt hozta Vaszil Mogoritának, a CSKP vezetőjének a parlament elnökségéből történt kizárásáról szóló, prágai tudósítással. Geraszimov szerint október 23. állami ünneppé nyilvánításában megoszlanak a vélemények, „az 1956. őszi eseményeket sokan ma is ellenforradalomnak tartják”. „Országunk – mondja Geraszimov – csapatait a magyar kommunisták egyenes kérését figyelembe véve vetette be. Ez egy kényszerű, tragikus akció volt.”

A 24-i esti *Izvesztyija A nemzeti megbékélés szellemében* címmel közli F[jodor] Lukjanov írását az október 23-i nemzeti ünnepi megemlékezésekről. Két nappal az évforduló után a *Krasznoj Zvezda* egy mondatban emlékezett meg a nemzeti ünnepről, megállapítva, hogy „új idők – új ünnepek” járnak.

A *Moszkovszkaja Pravda* egymondatos hírben az első oldalon közölte, hogy Észtországban az 1956-os tragikus magyar eseményeknek szentelt emlékesttel zártak a finnugor napok.

Az október 23-i *Vecsernyaja Moszkva* az első oldalon „Magyarország, fogadd jókívánságunkat!” címmel hozta, hogy a moszkvai magyar nagykövetség a forradalom napja és a köztársaság kikiáltásának évfordulója alkalmából nemzeti ünnepi fogadást rendezett.

Az egyébként várakozáson felül jól sikerült fogadáson jelen volt a TASZSZ diplomáciai tudósítója és az eseményről anyagot is adott hírügynökségének. Az ügyeletes szerkesztők azonban úgy döntöttek, nem adják ki a hírt.

A szovjet sajtó és tömegtájékoztatási eszközök reagálása jól tükrözte a központi vezetés álláspontját: nem tiltották, de nem is kezdeményezték a megemlékezést, s mutatja a hazánkkal foglalkozó párt- és állami apparátus viszonyát irántunk. [!] Bizonyítja ezt, hogy a nagykövetségi fogadáson a meghívottakhoz viszonyítva a szokásosnál is magasabb volt a résztvevők aránya. A vendégek zömmel a reformértelmiség és az ellenzéki erők képviselőiből kerültek ki. A hivatalos szintet a külügyminisztérium főosztályvezetői jelentették, ennél magasabb szinten a fegyveres testületek sem képviselték magukat. Ugyanakkor meghívásunkra tiszteletét tette a nagykövetségen a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa és az orosz parlament számos radikális képviselője. V[lagyimir] P[etrovics] Lukin, az orosz parlament külügyi bizottságának elnöke ez alkalomból interjút is adott az MTV Híradójának.

Rendezvényeink sorában megemlíttem, hogy október 22-én Vida István, az

MTA Történettudományi Intézetének tudományos főmunkatársa tartott előadást mintegy 80 fő előtt a moszkvai Magyar Kulturális, Tudományos és Tájékoztatási Központban. A Külügyminisztérium Sajtófőosztályától erre az alkalomra kapott videofilmet mind a nagykövetségen, mind a kulturális központban bemutattuk. Rendezvényeinken kiállítottuk a fotóvitrin anyagait és széles körben terjesztettük Rainer M. János *Az 1956-os forradalom* című írását, valamint Göncz Árpád és Antall József felhívását a világ magyarságához.

Györke Sándor
nagykövet

2.

Györke Sándor moszkvai nagykövet jelentése a Külügyminisztériumnak Mihail Molosztvovról
Moszkva, 1990. november 29.

Gépelte eredeti. MNL OL, XIX-J-1-j, 1990, 72. doboz, 003104/1/1990. sz.

Magyar Népköztársaság Nagykövetsége
218/Szt./1990.

Készült: 3 példányban

Központ: 2 példány

Nagykövetség: 1 példány

Készítette: Németh János

Gépelte: GA

Szigorúan titkos!

Érvényes visszavonásig!

Moszkva, 1990. november 29.

Tárgy: M. M. Molosztvov orosz
népképviselő az 1956-os forradalom
szöveget értékeléséről

Külügyminisztérium

Budapest

Nagykövetségünk sajtótanácsosa lakásán vendégül látta Mihail Molosztvov orosz népképviselőt, aki a baráti beszélgetés során elmondta, hogy az 1956-os forradalom iránti szimpátiájáért 7 év kényszermunkára ítélték, amit részben a Komi Autonóm Köztársaságban, illetve Mordóvia területén töltött le. A forradalom idején a leningrádi egyetem filozófia szakán tanult. A Molosztvov elleni vád alapját „*Status quo*” című, samizdatban terjesztett írása jelentette. A KGB-t különösen irritálta az írásnak az a kitétele, hogy „nem kell a népet a hadsereggel és az állambiztonsággal riogatni [...], röviddel a magyar események előtt Gerő Titónak dicsekedett a hadsereggel és az ÁVH-val [...], aztán a magyar nép letette a voksát. A hadsereg a nép mellé állt, az ÁVH pedig a levegőben függve maradt.” A Molosztvov elleni vádat képviselő KGB ezredes erre hivatkozva mondotta: „Ön ugyan bennünket fel akarna akasztani, mi azonban annyira humánusak vagyunk, hogy lehetőséget adunk a javulásra.”

Sajtótanácsosunk érdeklődésére Mihail Molosztvov elmondta, hogy Leningrádban és Moszkvában is tartják egymással a kapcsolatot a magyar forradalom irán-

ti szimpátiájukért meghurcoltak. Őt 1988-ban rehabilitálták. Sajnos a szovjet hivatalos álláspont – ellentétben a prágai tavasszal – alig változott az 56-os forradalomról. Legfeljebb ma ellenforradalom helyett a magyar eseményekről beszélnek.

Mihail Molosztvov szerint ennek többek között olyan okai vannak, hogy a mai szovjet vezetés zömmel Andropov embereiből került ki. Tőlük nem várható, hogy kezdeményező szerepet vállaljanak a Szovjetunió, s ezzel együtt Andropov 1956-os szerepének átértékelésében.

A magyar Országgyűlés júliusi felhívására azért is késlekedik a Szovjetunió Legfelső Tanácsa a válaszadással, mert – ugyancsak ellentétben a prágai tavasszal – a szovjet képviselők között nincsenek olyan személyek, akik maguk is érdekeltek lennének az átértékelésében.

Molosztvov megígérte, az olyan reformnézeteikről ismert orosz népképviselőknél, mint Sztárovojtova, aki egyben a Szovjetunió Legfelső Tanácsának is tagja, felveti, hogy interpelláljanak a válaszadás ügyében.

Tanácsosunk érdeklődésére Mihail Molosztvov elmondta, hogy szívesen nyilatkozna nézeteiről a Magyar Televíziónak, s amennyiben igényeljük, közreműködik más leningrádi, moszkvai, 56-os szimpátiájáért meghurcolt személyiséggel való találkozó megszervezésében is. Erre kedvező alkalom lehet december 14–15. Szaharov halálának évfordulója alkalmából a Memoriál szervezésében 14-én Moszkvában, 15-én pedig Leningrádban találkoznak a politikai üldözöttek.

Sajnos, az 1956-os tevékenységéért legismertebb személyiség, Revolt Pimenov súlyos beteg, külföldön gyógykezelik. Találkozni tudunk viszont Kraszilnyikovval, Gedonival és másokkal, akik nyilván szívesen nyilatkoznának és segíthetnek a Szovjetunió 1956-os szerepe átértékelésének előmozdításában is.

Györke Sándor
nagykövet

Felhasznált források

- Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (MNL OL) XIX-J-1-j Külügyminisztérium TÜK-iratok, 1990, 72–73. doboz
- KEREKES András (2002), *Mihail Molosztvov / Oroszok a magyar októberért. Kerekes András dokumentumműsorának szerkesztett változata*, A Dunánál, 2002/11, 10–12.
- KONOHOVA, Anasztaszija (2013), „Filozsofsztvujuscsoja bratyija.” *Processz disszidentszkoj „Gruppi M. Molosztvova”, Trudi Isztoricseszkoivo fakulityeta Szankt-Petyerburgszkoivo Unyiverszityeta*, No. 14., 294–306.
- KOZLOV, Dmitrij (2017), *Dve revolucii, dve szosztavnie csasztyi polityicseszkoivo inakomiszlija ephi „ottyepeli”*, *Szociologija vlasztyi*, Tom 29, No. 2.
- MOLOSZTVOV, Mihail (1991), *Revizionizizm – 58*, In *Zvenyja Isztoricseszki almanah*, Vipuszk 1, Redaktori-szosztavityeli OHOTYIN, Nyikita – ROGINSZKIJ, Arszenyij, Moszkva, Progressz – Fenyksz –Atheneum, 577–593.
- MOLOSZTVOV, Mihail (2000), *Prjamie, kotorie nye pereszekajuszja*, Moszkva, ZAO Redakcija gazeti „Demokratyiszeszkij vabor”

MOLOSZTVOV, Mihail (2003), *Iz zametok volnodumca*, Szbornyik sztatyjej, Szankt-Peterburg, NIC „Memorial” – NORD-VESZT
SZTIKALIN, Alekszandr (2016), *Vengerszkij krizisz 1956 goda v isztoricseszkoj perszpektivej*, Moszkva, Unyiverszitet Dmitrija Pozsarszkovo. /Serija „Holdnaja vojna”
SZTIKALIN, Alekszandr (otvetsztvennij redaktor) (2018), *Vengerszkij krizisz 1956 goda v kontekstye hrucsovszkioj ottyepeli, mezsdunarodnih i mezsblokovih otnosenij*, Moszkva–Szankt-Peterburg, Nyesztor-isztorija

AMIG PARÁNCSTOT NEM KAPSZ A HARCRA: TERMELJ!

SZABAD SOMOGY

A SOMOGYI MEGYEI FORRADALMI NEMZETI TANÁCS LAPJA
4. évfolyam, 3. szám. ÁRA 10 FILLER. Váradom, 1956. november 4.

Forradalmunk tisztaságáért!

Forradalmunk tisztaságáért! Ez az egyik legfontosabb feladatunk. A forradalom tisztaságát a harcosok tisztasága, a harcosok tisztaságát a nép tisztasága, a nép tisztaságát a forradalom tisztasága határozza meg. A forradalom tisztaságát a harcosok tisztasága, a harcosok tisztaságát a nép tisztasága, a nép tisztaságát a forradalom tisztasága határozza meg.

PETŐFI SÁNDOR:

Bizony mondom, hogy győz most a magyar...
Bízzunk a magyarban, hogy győz most a magyar, bízzunk a jőben, bízzunk a jövőben. Azért nem gondolj eddig is a harom, azért neked most egy elhatározás. Bizony mondom, hogy győz most a magyar, bízzunk a jőben, bízzunk a jövőben.

Nagyjaink idézetek:

„Nem szabad a szabadságot megvárni, hanem meg kell harcolni érte.”
„A szabadság nem adatik, hanem meg kell harcolni érte.”

Lazárjakérlek:

Lazárjakérlek: a magyar és a szovjet forradalom tisztaságáért!
A magyar és a szovjet forradalom tisztaságáért! A forradalom tisztaságát a harcosok tisztasága, a harcosok tisztaságát a nép tisztasága, a nép tisztaságát a forradalom tisztasága határozza meg.

Válasz a munkástanácsok kérdésére

Az elnöki napokban ez volt a legfontosabb kérdés. A munkástanácsok tisztaságáért! A forradalom tisztaságát a harcosok tisztasága, a harcosok tisztaságát a nép tisztasága, a nép tisztaságát a forradalom tisztasága határozza meg.

Válasz a munkástanácsok kérdésére

Az elnöki napokban ez volt a legfontosabb kérdés. A munkástanácsok tisztaságáért! A forradalom tisztaságát a harcosok tisztasága, a harcosok tisztaságát a nép tisztasága, a nép tisztaságát a forradalom tisztasága határozza meg.

Válasz a munkástanácsok kérdésére

Az elnöki napokban ez volt a legfontosabb kérdés. A munkástanácsok tisztaságáért! A forradalom tisztaságát a harcosok tisztasága, a harcosok tisztaságát a nép tisztasága, a nép tisztaságát a forradalom tisztasága határozza meg.

Vádról és Kaposvárról

Vádról és Kaposvárról. A forradalom tisztaságáért! A forradalom tisztaságát a harcosok tisztasága, a harcosok tisztaságát a nép tisztasága, a nép tisztaságát a forradalom tisztasága határozza meg.

Vádról és Kaposvárról

Vádról és Kaposvárról. A forradalom tisztaságáért! A forradalom tisztaságát a harcosok tisztasága, a harcosok tisztaságát a nép tisztasága, a nép tisztaságát a forradalom tisztasága határozza meg.

Vádról és Kaposvárról

Vádról és Kaposvárról. A forradalom tisztaságáért! A forradalom tisztaságát a harcosok tisztasága, a harcosok tisztaságát a nép tisztasága, a nép tisztaságát a forradalom tisztasága határozza meg.

Felkötés Somogy megye parasztsájlaihoz

Felkötés Somogy megye parasztsájlaihoz. A forradalom tisztaságáért! A forradalom tisztaságát a harcosok tisztasága, a harcosok tisztaságát a nép tisztasága, a nép tisztaságát a forradalom tisztasága határozza meg.

Felkötés Somogy megye parasztsájlaihoz

Felkötés Somogy megye parasztsájlaihoz. A forradalom tisztaságáért! A forradalom tisztaságát a harcosok tisztasága, a harcosok tisztaságát a nép tisztasága, a nép tisztaságát a forradalom tisztasága határozza meg.

Felkötés Somogy megye parasztsájlaihoz

Felkötés Somogy megye parasztsájlaihoz. A forradalom tisztaságáért! A forradalom tisztaságát a harcosok tisztasága, a harcosok tisztaságát a nép tisztasága, a nép tisztaságát a forradalom tisztasága határozza meg.

EGY NÉP ÁLL A VÁRTÁN

EGY NÉP ÁLL A VÁRTÁN. A forradalom tisztaságáért! A forradalom tisztaságát a harcosok tisztasága, a harcosok tisztaságát a nép tisztasága, a nép tisztaságát a forradalom tisztasága határozza meg.

A Szabad Somogy c. újság utolsó, november 4-i számának címlapja